

Kaasrahanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Kutsesüsteemi reformi kaasamisseminar

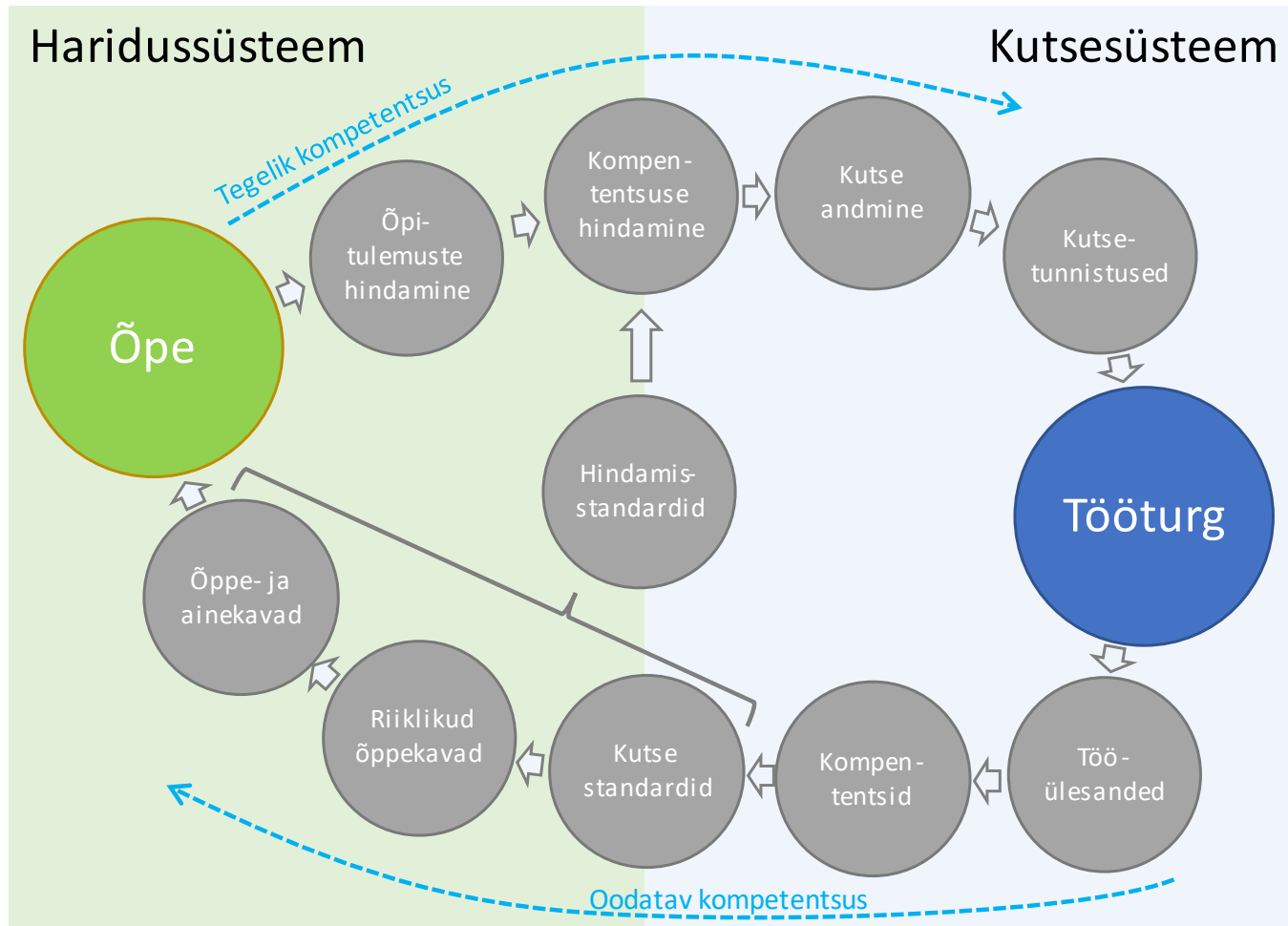
17. novembril 2023

Tauno Õunapuu

LevelLab OÜ

Level**Lab**

Kutsesüsteem on osa Eesti kvalifikatsioonisüsteemist, mis seob haridussüsteemi tööturuga ja aitab kaasa elukestvale õppele ning tööalase kompetentsuse arendamisele, hindamisele, tunnustamisele ja võrdlemisele

- Miks kutsesüsteemi üldse tarvis on?
- Millist lisandväärtust kutsesüsteem haridussüsteemile pakub?
- Kui kaugel või lähedal; seotud või lahutatud nad olema peaks?
- Kas formaalhariduse diplom tõendab kutseoskuste olemasolu? Kui jah, siis miks ja kellele on vajalikud kutseksamid kutse- ja/või kõrgkoolides?

Kutseksamid tasemehariduse lõpus

	2019		2022		2023*	
Väljastatud kutsetunnistusi kutseandjate poole (kutseksamid)	11 483	85%	13 139	85%	12 374	82%
sh kutseandjatest kõrgkoolid	720	5%	679	4%	498	3%
sh kutseandjatest kutseõppeasutused	495	4%	617	4%	616	4%
sh erialaliidud, äriühingud jm	10 268	76%	11 843	77%	11 260	74%
Koolilõputunnistusele kantud kutsed	2025	15%	2264	15%	2766	18%
sh kõrgkoolid	1582	12%	1666	11%	2179	14%
sh kutseõppeasutused	443	3%	598	4%	587	4%
KOKKU	13 508		15 403		15 140	

Kas sellised proportsioonid ja trendid on head ja ühiskonnale kasulikud?

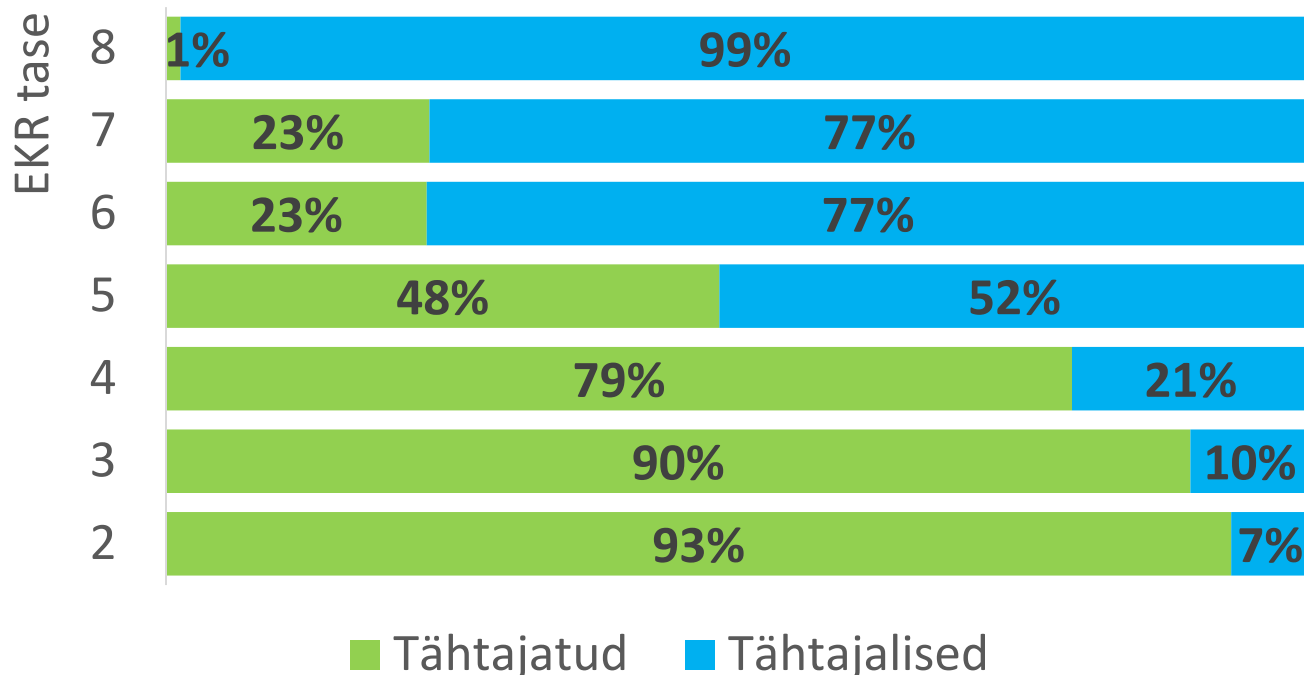
Kutseksamid tasemehariduse lõpus

	2019			2023		
	Lõpetajaid aastas	Koolilõpu- tunnistusele kantud kutseid	Osakaal	Lõpetajaid aastas	Koolilõpu- tunnistusele kantud kutseid	Osakaal
Kutseharidus	8100	443	5%	9000	587	6%
Kõrgharidus	9000	1582	18%	8800	2179	25%

- Kutsehariduses ei kanta kutset enamasti koolilõputunnistusele, vaid sooritatakse kutseksam, mille võtab vastu kutseandja eksamikomisjon ning väljastatakse eraldi kutsetunnistus.
- Sama toimub mõningatel juhtudel ka kõrghariduses (nt treenerid).

Kas kutse peaks olema tähtajaline või tähtajatu

Tähtajatud* on kõik koolilõputunnistusele kantavad kutseted ning ca 70% kutseandjate poolt väljastatavatest kutsetest

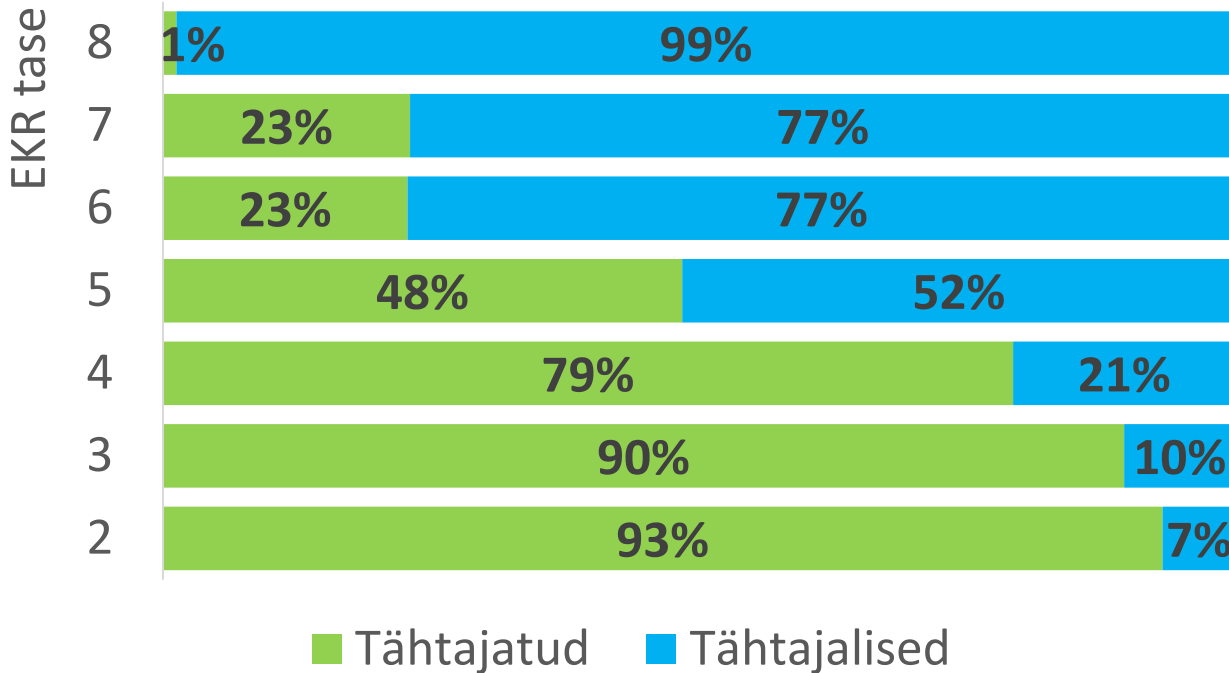

Kutseandjate poolt 2003-2023 a. väljastatud kehtivate* kutsete jaotumine tähtajatute ja tähtajaliste vahel EKR tasemest sõltuvalt

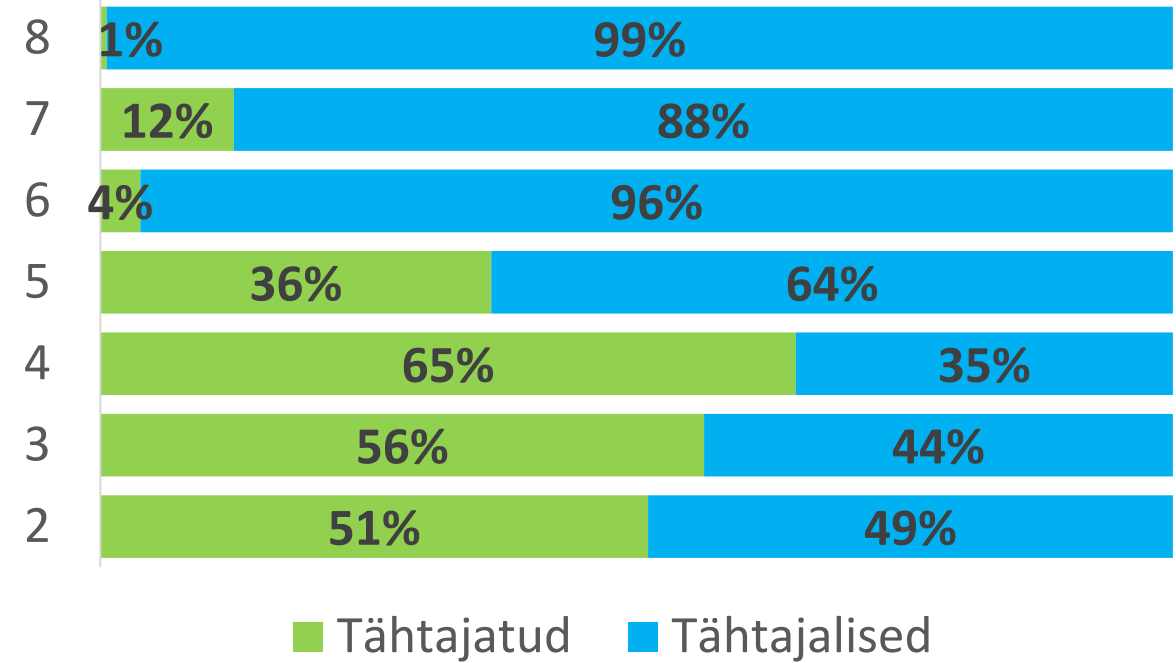
- Miks ilmneb joonisel nähtav trend ja kas on hea, et nii on?
- Mis eristab koolilõputunnistusele kantud tähtajatut kutset tunnistusest endast? Mis kasu sellest on?
- Kuidas mõjub tähtajatute kutsete arvu kumuleerumine kutssüsteemi üldisele kasutamisele ja mainele?
- Kutsesüsteemis on üle 30 kutseala kus koolilõputunnistusele kantav kutse on tähtajatu, kuid täpselt samasugune kutseandja poolt antav kutse tähtajaline. Kas ja miks on see probleem?

*oluline on tähele panna, et tähtajatute kutsete arv kumuleerub

Kas kutse peaks olema tähtajaline või tähtajatu

Kutseandjate poolt **2003-2023** a. väljastatud kehtivate kutsete jaotumine tähtajatute ja tähtajaliste vahel

Kutseandjate poolt **2019-2023** a. väljastatud kehtivate kutsete jaotumine tähtajatute ja tähtajaliste vahel

Kutsesüsteemi kasutatavus ja sihtrühmade ootused

- Kutsesüsteemi peamiste probleemidena nähakse liigset jäikust, bürokraatlikkust ja puudulikku ajakohasust.
- Kutsestandardite väljatöötamine ja muutmine võtab liiga kaua aega, mistõttu need ei vasta alati tööandjate ja haridussüsteemi ootustele. Muudatuste jõudmine õppekavadesse võib võtta mitu aastat.
- Kutsesüsteem on ülereguleeritud. Kutsestandardeid on liiga palju, need on ülemäära detailselt kirjeldatud ning tasemed ei eristu selgelt sisu poolest.
- Sihtrühmade peamised ootused kutsesüsteemile on seotud protsessi paindlikkuse suurendamisega, kutsestandardite kiirema ajakohastamisega ja suurema tähelepanu pööramisega tulevikukutsete kirjeldamisele.

Kutsestandardid, reguleeritud ja reguleerimata kutsed

- Eestis on ligikaudu **kolmandik kehtivatest kutsestandarditest** reguleeritud või osaliselt reguleeritud kutsealadel, millel tööle asumiseks on kutsetunnistuse omamine kohustuslik.
- Reguleerimata kutsete omandamine on enamasti sarnase keerukusega kui reguleeritud kutsete korral, kuid nad ei pruugi anda taotlejatele eeliseid tööturul.
- Väljaspool formaalharidussüsteemi taotletakse reguleerimata kutseid märksa vähem kui reguleeritud kutseid. 2022. aastal oli **50% kutse andjate poolt väljastatud kutsetunnistustest** reguleeritud või osaliselt reguleeritud kutsealadel.
- Samal aastal oli 16% reguleeritud või osaliselt reguleeritud kutsealade kutsestandardeid, millele ei väljastatud ühtegi kutsetunnistust. Reguleerimata kutsealade puhul oli vastav näitaja 36%.

Kitsaskohtade parendamise võimalused oskuspõhisele lähenemisele üleminekul ja tekkiv kasu

- Oskuspõhine lähenemine aitab muuta kutsesüsteemi paindlikumaks ja kiiremini muutustele kohandatavaks.
- Oskuspõhisele lähenemisele üleminek aitab parandada kooskõla tulevikuoskustega, sest muudatusi on võimalik hõlpsamini ellu viia.
- Õppekavade uuendamine oskuspõhisuse alusel ja ainete, moodulite või õppekava osade omavaheline kombineerimine võimaldab kiiremini tööturu ja ühiskonna muutustega kaasas käia.

Kitsaskohtade parendamise võimalused oskuspõhisele lähenemisele üleminekul ja tekkiv kasu

- Oskuspõhise lähenemise rakendamine toob kutsesüsteemi lähemale tööturu vajadustele.
- Täpselt määratletud ja selgelt esitatud oskused lihtsustavad nii õppekavaarendust.
- Oskuspõhisuse rakendamine kutsesüsteemis võib positiivselt mõjuda ka inimeste enesetäiendamise- ja õppimistahtele. Võimalus ära kasutada juba omandatud oskusi ning lihtsam karjääriteekondade kokkupanek - see teeb kokkuvõttes eluaegse enesetäiendamise mõistetavamaks.

Täna tähelepanu eest!